

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΕΝΔΟΞΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ.

ΘΑΛΗΣ

Ἐγεννήθη τὸ α΄ ἔτος τῆς 35 Ὀλυμπιάδος (π. Χ. 640) καὶ ἀπέθανε κατὰ τὴν 58 (π. Χ. 548), ἕξας ἔτη ἐννεμήκοντα δύο .

ΘΑΛΗΣ ὁ Μιλήσιος, ὁ ἐκ τῆς Φοινίκης καταγόμενος, ἐγενναλογοῖτο ἀπὸ τὸν Κάδμον υἱὸν τοῦ Ἀγήνορος. Μὴν ὑποφέροντες δὲ οἱ γεννήτορές του νὰ βλέπωσι τοὺς τυράννους καταδυναστεύοντας τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, παρήτησαν τὴν πατρίδα των καὶ ἀποκατεσθάθησαν εἰς τὴν Μίλητον, πόλιν τῆς Ἰωνίας, ὅπου ὁ Θαλῆς ἐγεννήθη τὸ πρῶτον ἔτος τῆς 35 Ὀλυμπιάδος. Πρῶτος οὗτος ἤξιώθη νὰ λάβῃ τὴν ἐνδοξὸν τοῦ ΣΟΦΟΪ ἑπωνυμίαν, καὶ ἔγεινεν ἀρχηγέτης τῆς φιλοσοφίας ἐπονομασθείσης Ἰωνικῆς ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ τόπου τῆς γεννήσεώς του.

Ἐχρημάτισεν ἄρχων χρόνον τινά· καὶ, ἀφοῦ ἐδοκίμασε μὲ ὑπόληψιν τὰ πρῶτα ἀξιώματα, κινούμενος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ γνωρίσῃ τὰ μυστήρια τῆς φύσεως, ἀφῆκε τὰς φροντίδας τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Αἴγυπτον, ὅπου τότε ἤκμαζον αἱ ἐπιστῆμαι. Εἰς διάστημα πολλῶν ἐτῶν συνεχνεστρέφετο τοὺς ἱερεῖς, οἵτινες ἦσαν οἱ εἰσπεκιδευμένοι τῆς χώρας, ἐμνήθη τὰ μυστήρια τῆς θρη-

σκείας των και προσηλώθη πρό πάντων εἰς τὴν γεωμετρίαν καὶ ἀστρονομίαν. Διδάσκαλον δὲ κανένα δὲν ἔλαβε ποτέ· ἀλλ' ἐκτός τῆς συνδιαλέξεως αὐτοῦ μετὰ τῶν ἱερέων τῆς Αἰγύπτου, εἰς ἄλλο παρὰ τὴν πείραν καὶ τὰς βαθείας μελέτας του δὲν ἐχρεώσται τὰς ὠρχίας γνώσεις μετὰ τὰς ὁποίας ἐπλούτισε τὴν φιλοσοφίαν.

Ἦτο δὲ ὑψίνους, ὠμίλει ὀλίγα καὶ ἐσκίπτετο πολὺ, ἀμελοῦσε τὸ ἔθρον αὐτοῦ συμφέρον, καὶ ἦτον ἄκρος ζηλωτῆς τοῦ κοινού.

Ὁ Ἰουβενάλης ὁμιλῶν περὶ τῶν νομιζόντων τὴν ἐκδίκησιν ὡς ἀγαθὴν καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς ἐρετώτερον, λέγει ὅτι τὰ τοιαῦτα φρονήματα ἀπέχουσι πολὺ τοῦ Χρυσίππου τῶν φρονημάτων καὶ τῆς πραύτητος τοῦ Θαλοῦ.

Ἐπιστρέψας ὁ Θαλῆς εἰς τὴν Μίλητον ἔφησεν εἰς μεγάλην μοναξίαν, ἐνασχολούμενος εἰς μόνην τὴν θεωρίαν τῶν οὐρανίων. Ὁ ἔρως δὲ τῆς σοφίας τὸν ἔκαμε νὰ προτιμήσῃ τὴν ἡδύτητα τῆς ἀγαμίας ἀπὸ τὰς φροντίδας, αἵτινες συνοδεύουν τὴν ὑπανδρείαν. Εἰς τὸ εἰκοστὸν τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας του βιζζόμενος ἀπὸ τὴν μητέρα του Κλεοβουλίνην νὰ δεχθῆ τὸ ὁποῖον τοῦ ἐπροξενεύετο ὠφέλιμον μέρος, εἶπεν ὅταν ἦναί τις νέος δὲν εἶναι καιρὸς νὰ ὑπανδρευθῆ, ὅταν γράσῃ εἶναι πολὺ ἀργά· ὁ δὲ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἡλικιῶν δὲν πρέπει νὰ ἔχη τὴν ἀρκοῦσαν σύκαιρίαν εἰς ἐκλογὴν γυναικός. Τινὲς ὅμως λέγουν ὅτι περὶ τὰ τέλη τῆς ζωῆς του ἔλαβε γυναῖκά τινα Αἰγυπτίαν πολλὰ καὶ ὠρτῖα συγγράψασαν.

Μίαν ἡμέραν, ξένοι τινὲς ἐκ τῆς Μιλήτου, διαβαίνοντες ἀπὸ τὴν νῆσον Κῶ, ἠγόρασαν ἀπὸ τινος ἀλιεῖς ὅ,τι ἤθελον τραβῆσαι μετὰ τὸ δίκτυον τὸ ὁποῖον εἶχον ἀρτίως ἐρρίμμενον εἰς τὴν θάλασσαν. Οἱ ἀλιεῖς ἐτράβησαν ἕνα ὀλόχρυσον εὐμεγέθη τρίποδα, τὴν ὁποῖον, λέγουν, ἡ Ἑλένη ἐπιστρέ-

φους, ἀπὸ τὴν Τρωάδα εἶχε ρίψει εἰς αὐτὸ τὸ μέρος διὰ
 τινα χρησμὸν παλαιόν, τὸν ὁποῖον ἐνθυμήθη. Παρευθὺς
 ἐγεννήθη φιλονεικία μεταξὺ ἀλλείων καὶ ξένων περὶ τοῦ τίς
 νὰ τὸν λάβῃ· ἀκολούθως αἱ πόλεις ἐπεμβῆκαν εἰς αὐτὴν
 τὴν ὑπόθεσιν, λαβοῦσαι μέρος ἐκάστη διὰ τοὺς ἀνθρώπους
 τῆς· καὶ ἔμελλε νὰ ἐγερθῇ μετ' ὀλίγον πόλεμος μεταξὺ των
 ἂν ἐκ συμφώνου καὶ τὰ δύο μέρη δὲν ἔμενον εἰς τὴν ἀπό-
 φασιν τοῦ μαντείου. Τὰ ἐν Δελφοῖς μντεῖον ἀπεκρίθη ὅτι
 ὁ τρίτος ἐπρεπε νὰ δοθῇ εἰς τὸν κερυφαῖον τῶν σοφῶν·
 ὅθεν τὸν ἐβραχν παρευθὺς εἰς τὸν Θάλητα, ἀλλ' οὗτος τὸν
 ἐπεμψεν εἰς τὸν Βίαντα· ὁ δὲ Βίας ταπεινοφρονῶν τὸν
 ἐστειλεν εἰς ἄλλον, καὶ οὗτος πάλιν εἰς ἄλλον, ὅς τις καὶ
 αὐτὸς τὸν ἐπεμψεν εἰς τὸν Σόλωνα. Ὁ δὲ Σόλων, εἰπὼν ὅτι,
 πάντες ἄλλος παρὰ τὸν Θεὸν δὲν εἶναι σοφώτερος, τὸν ἐσει-
 λεν εἰς τοὺς Δελφοὺς ἀφιερῶσας αὐτὸν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα.

Νεανίσκοι τινὲς ἐκ τῆς Μιλήτου καθήπτοντο μίαν ἡμέραν
 τοῦ Θαλήτος, ὅτι ἡ παιδεία του ἦτον ἄκαρπος διότι τὸν
 ἄφινεν εἰς ἔνδεικν. Ὁ δὲ Θαλῆς ἐπληροφόρησεν αὐτοὺς ὅτι
 ἂν οἱ σοφοὶ δὲν συνάζουν μεγάλα ἀγαθὰ, τοῦτο εἶναι κα-
 θαρὰ καταφρόνησις πρὸς τὰ πλούτη, καὶ ὅτι εἶναι εὐκόλον
 εἰς αὐτοὺς ν' ἀποκτήσουν ὅσα παντάπασιν ὀψηρεῦν.

Προγνώρισας, ὡς λέγουν, διὰ τῶν ἀστρονομικῶν παρ-
 τηρήσεών του ὅτι τὸ ἔτος ἔμελλε νὰ γείνη πολλὰ εὐκαρπον
 ἠγόρασε πρὸ καιροῦ ὅλον τὸν καρπὸν τῶν περὶ τὴν Μίλητον
 ἐλαῶν. Ὁ ὄπωρισμός ἐστάθη θαψιλίστατος, καὶ ὁ Θαλῆς
 ἔκαμε κέρδος σημαντικόν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο πάντῃ ἀφιλο-
 κερδῆς, συνήθροισε τοὺς ἐμπόρους τῆς Μιλήτου καὶ διε-
 μοίρασεν εἰς αὐτοὺς ὅ,τι ἐκέρδησεν.

Ὁ Θαλῆς ἐσυνείθιζε νὰ εὐχαριστῇ τοὺς θεοὺς διὰ τρία

τινά· ὅτι ἐννήθη ἄνθρωπος καὶ ὄχι κτῆνος, ἀνὴρ καὶ ὄχι γυνή, Ἕλλην καὶ ὄχι βάρβαρος.

Ἐδόξαζεν ὅτι ὁ κόσμος διατέθη οὕτως ὡς τὸν βλέπομεν ἀπὸ νῦν τινα ἄναρχον καὶ ἀτελεύτητον.

Πρῶτος οὗτος μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἐδίδαξε τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς.

Ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος, ἂν δυνάμεθα νὰ κρύψωμεν τὰς πράξεις μας ἀπὸ τοὺς θεοὺς· οὐδ' αὐτοὶ οἱ πλέον ἀπόκρυφοι στοχασμοὶ μας, ἀπεκρίθη, εἶναι δυνατὸν νὰ ᾔναι εἰς αὐτοὺς ἄγνωστοι.

Ἐλεγεν ὅτι τὸ μεγαλῆτερον εἰς τὸν κόσμον πρᾶγμα εἶναι ὁ τόπος, διότι χωρεῖ τὰ πάντα. Τὸ δυνατώτερον, ἡ ἀνάγκη διότι φέρει ὅλα εἰς ἔκθεσιν. Τὸ ταχύτερον ὁ νοῦς, διότι ἐν ἀκαρεῖ περιτρέχει τὸ πᾶν. Τὸ σοφώτερον ὁ καιρὸς, διότι ἀνακαλύπτει καὶ τὰ πλέον ἀπόκρυφα· καὶ τέλος τὸ ἡδύτερον καὶ ποθεινότερον ἢ ἐπιτυχία τῶν ἐπιθυμιῶν.

Ἐλεγε συχνάκις ὅτι·

Ἡ πολυλογία δὲν εἶναι ἴδιον νουνεχοῦς. — καθεὶς χρεώσεται νὰ ἐνθυμῆται ἐπίσης παρόντας καὶ ἀπόντας τοὺς φίλους του. — Δυσφορητότερον ἄλλο δὲν εἶναι ἀπὸ τὸ νὰ βλέπη τις τύραννον γηράσκοντα. — Τὸ δυνάμενον νὰ μᾶς παρηγορήσῃ εἰς τὰς δυστυχίας μας εἶναι νὰ μάθωμεν ὅτι καὶ οἱ καταδιώκται μας εἶναι παρομοίως δυστυχεῖς. — Δὲν πρέπει νὰ κάμῃ τις ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον ἄλλος ἠλέγχθη. — Ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία συνίσταται εἰς τὴν ἐντελῆ ὑγείαν, εἰς τὴν μετριότητα καὶ εἰς τὴν ἀπουσίαν τῆς μαλθακότητος καὶ ἀμαθείας.

Ἦτο πεπεισμένος· ὅτι δυσκολώτερον ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ τὴν διάγνωσιν τοῦ ἰδίου ἐαυτοῦ. Ἐκ τούτου, ἐφεῦρε τὸ

ὄραϊον τοῦτο γνωμικόν, τὸ ὁποῖον μετὰ ταῦτα ἐχαράχθη ἐπὶ χρυσῆς λεπίδος καὶ ἀφιερώθη εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Γνωθὶ σαυτόν.

Ἐφρόνει ὅτι ἡ ζωὴ δὲν διαφέρει κατ' οὐδὲν ἀπὸ τὸν θάνατον· καὶ ὅταν τις τὸν ἠρώτησεν διατί δὲν ἀποθνήσκεις, διότι, ἀπεκρίθη εἶναι ἀδιάφορον.

Εὐχαριστεῖτο ἐνίοτε εἰς τὴν ποιητικὴν, καὶ λέγουν ὅτι αὐτὸς ἐφεῦρε τοὺς ἑξαμέτρους στίχους.

Ἀνθρώπος τις δικαίως κρινόμενος διὰ μοιχίαν, ἦλθε καὶ τὸν ἠρώτησεν ἔν τῷ ἦναι συγχωρημένον νὰ δικαίω ἢ διὰ τοῦ ὄρκου· ἀλλ' ὁ Θαλῆς τὸν ἀπεκρίθη περιπαικτικῶς· τοιγάρ ἡ ἐπιπορκία εἶναι μικρότερον τῆς μοιχίας ἀμάρτημα.

Μανδρέττης ὁ ἐκ Πριήνης, ὅστις ἐχρημάτισε μαθητὴς τοῦ Θαλοῦ, ἐλθὼν εἰς Μίλητον πρὸς ἐπίσκεψίν του, τὸν εἶπε· ποίαν ἀντάμοιβὴν θέλεις νὰ σὲ κάμω, ὦ Θαλῆ, διόσα καλὰς διδασκαλίας εἶμαι εἰς ἐσὲ ὑπόχρεως; Ὅταν λάβῃς εὐκαιρίαν νὰ διδάξῃς τοὺς ἄλλους, εἶπεν ὁ Θαλῆς, γνωστοποίησε εἰς αὐτοὺς ὅτι τῆς διδασκαλίας ὁ πατὴρ εἶμαι ἐγώ· τοῦτο δι' ἐσὲ μὲν θέλει εἶσθαι ἀξίεπαινος ταπεινοφροσύνη, δι' ἐμὲ δὲ πολυτιμοτάτη ἀντιμισθία.

Ὁ Θαλῆς πρῶτος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνας ἐνησχολήθη εἰς τὴν φυσικὴν καὶ ἀστρονομίαν. Ἐδόξαζεν ὅτι τὸ ὕδωρ εἶναι ἡ πρώτη ἀρχὴ ὅλων τῶν πραγμάτων, καὶ ὅτι ἡ μὲν γῆ εἶναι ὑδωρ πεπευκνωμένον, ὁ δὲ ἀήρ ὑδωρ ἀρκνωμένον· ὅτι ὅλα μὲν τὰ πράγματα μεταβάλλονται διηνεκῶς τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο, πλὴν τελευταῖον κάθε τι διαλύεται εἰς νερόν· ὅτι ὁ κόσμος εἶν' ἐμψυχος καὶ πλήρης ἀοράτων ὄντων περιφερομένων ἐνθεν καθεῖθεν· ὅτι ἡ γῆ εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τοῦ παντός, καὶ κινεῖται περὶ τὸ ἴδιον αὐτῆς κέντρον, ὃν τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι τὰ ὕδατα

τῆς θαλάσσης, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι θεμένη ἐκείνη, τὴν δίδουν ἰδιαίτερον τινὰ κλονισμόν, ὅστις εἶναι τὸ αἷτιον τῆς κινήσεώς τας.

Τὰ θαυμάσια τοῦ μαγνήτου καὶ τοῦ ἠλέκτρου ἀποτελέσματα, καὶ ἡ συμπάθεια ἢ μεταξὺ τῶν πραγμάτων τῆς αὐτῆς φύσεως, τὸν ἕκαμαν νὰ νομίσῃ ὅτι « οὐδὲν ἄψυχον. »

Ἡ αἰτία τῆς πλημμύρας τοῦ Νείλου, ἔλεγε, προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἔτησίαι, πνέοντες ἀπ' ἄρκτου εἰς μεσημβρίαν βραδύνουν τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ, ὅς τις ῥέει ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς ἄρκτον, καὶ τὰ ἐμποδίζουσι νὰ ἐκχυθοῦν εἰς τὴν πεδιάδα.

Πρῶτος, οὗτος προεῖπε τὰς ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς Σελήνης καὶ ἔκαμε παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν διαφόρων κινήσεων τῶν δύο τούτων ἀστέρων· ἐδόξαζεν ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι σῶμα αὐτόφωτον ἑκατὸν εἴκοσι φοραῖς ὀγκωδέστερον τῆς σελήνης· ὅτι ἡ σελήνη εἶναι σῶμα σκοτεινόν, ἱκανὸν ν' ἀντανაკλάσῃ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἀπὸ μόνου τοῦ ἡμίσεως τῆς ἐπιφανείας του. Εἰς τὸ ὑποτιθεμένον δὲ τοῦτο ἐπεριειδόμενος ἔδιδε λόγον περὶ τῶν διαφόρων σχημάτων τῆς σελήνης ὑπὸ τὰ ὁποῖα φαίνεται εἰς ἡμᾶς.

Πρῶτος ἐξέτασε τὴν γένεσιν τῶν ἀνέμων, τὴν ὕλην τῶν κεραυνῶν, τὴν αἰτίαν τῶν ἀστραπῶν καὶ τῆς βροντῆς.

Κάνει πρὸ αὐτοῦ δὲν ἐγνώριζε τὸν τρόπον τοῦ μετρεῖν τὰ ὕψη τῶν πύργων καὶ τῶν πυραμίδων διὰ τῆς μεσημβρινῆς των σκιᾶς, ὁπότεν ὁ ἥλιος εὐρίσκεται εἰς τὴν ἰσημερίαν.

Ἐδιαίρεσε τὸ ἔτος εἰς τριακασίας ἐξήκοντα πέντε ἡμέρας· ἔτακτοποίησε τὰς ὥρας (saisons) τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ περιώρισε κάθε μῆνα εἰς τριάκοντα ἡμέρας· εἰς δὲ τὸ τέλος ἐκάστης δωδεκάδος μηνῶν ἐπρόσθεσε πέντε ἡμέρας διὰ

ν' ἀποπληρώσῃ τὸν δρόμον τοῦ ἔτους. Τὴν μέθοδον δὲ ταύτην τὴν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Λίγυπτιοῦ.

Οὗτος ἐγνωστὸποίησε τὴν μικρὰν ἄρκτον ἀπὸ τὴν ἑποίαν ὠδηγοῦντο οἱ φοίνικες εἰς τὸν κανονισμόν τῆς ναυτικῆς τῶν.

Μίαν ἡμέραν, ἐξερχόμενος ἀπὸ τὴν κατοικίαν του διὰ νὰ νὰ ὑπάγῃ πρὸς θεωρίαν τῶν ἀστέρων, ἔπεσεν εἰς ἓνα λάκκον. Γραῖα δὲ τις δούλη τοῦ ὀσπητιοῦ ἔτρεξε πᾶρευθὺς πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀφοῦ τὸν ἐτρέχθησεν ἐκεῖθεν, τοῦ λέγει σκωπτικῶς πῶς· Θαλῆ, σὺ νομίζεις ὅτι δύνασαι ν' ἀνακαλύψῃς τὰ οὐράνια καὶ δὲν βλέπεις καὶν τί εἶναι πρὸ ποδῶν σου;

Ὁ Θαλῆς καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν ἔχαιρε μεγάλην ὑπόληψιν· καὶ τὸν ἐσυμβουλεύοντο εἰς τὰς ἀξιολογωτέρας ὑποθέσεις. Ὁ Κροῖσος, καταχερήσας τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν Περσῶν, ἐπροχώρησεν ἐπὶ κεφαλῆς μεγάλου στρατεύματος ἕως εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ἄλυος. Ἄλλ' ἐνταῦθα κατεταράχθη διὰ τὴν ἀμηχανίαν τῆς διαβάσεως, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν οὔτε γέφυραν, οὔτε ἀκάτια, καὶ ὁ ποταμὸς ἦτον ἀδιάβατος. Ἐν τούτοις ὁ Θαλῆς, ὅς τις εὐρέθη τότε εἰς τὸν ἀγρὸν του, τὸν ἐβεβχίωσεν ὅτι ἐδύνατο νὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτὸν τὸ μέσον διὰ νὰ περάσῃ τὸ στρατόπεδον χωρὶς γέφυραν καὶ πλοῖα· ὅθεν ἐδιώρισε καὶ κατεσκεύασαν μέγαν διώρυχα μηνοσιδῆ τὸ σχῆμα, ἀπὸ τὴν μίαν ἕως τὴν ἄλλην ἄκρην τῆς πεδιάδος περατούμενον. Οὕτως ὁ ποταμὸς διτρήθη εἰς δύο βραχίονας, ἑκατέρους διαβατοῦς, καὶ ὅλος ὁ στρατὸς διέβη χωρὶς δυσκολίαν. Ὁ Θαλῆς ἐμπόδισε τοὺς Μιλησίους νὰ συνδέσουν, κατ' αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν, συμμαχίαν μετὰ τοῦ Κροῖσου, τὴν ὁποίαν οὗτος πολὺ ἐπεθύμει. Ἡ φρόνησις δὲ αὕτη ἐστάθη αἰτία τῆς διατηρήσεως τῆς πατρίδος του· ἐπειδὴ ὁ Κῦρος νικήσας τοὺς Ἀλδοῦς

ἐλεηλάτησεν ὅλας τὰς συμμαχικὰς μ' ἐκείνους πόλεις, πλὴν τῆς Μιλήτου, ἣτις δὲν ἔλαβε μέρος κατ' αὐτοῦ.

Ἐσχατόγηρος δὲ ὦν ἐφέρθη μίαν ἡμέραν εἰς ὑπερῶν τι διὰ γὰ ἴδῃ ἐν ἀνέσει τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἀμφιθεάτρου. Ἡ ὑπερβολικὴ ὅμως καῦσις ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν σφοδρωτάτην μεταβολὴν, καὶ παρευθὺς ἐξέπνευσεν ἐκεῖ ὅπου ἐστέκετο. Τοῦτο δὲ συνέβη τὴν 58 Ὀλυμπιάδα, καὶ τὸ ἐννενηκοστὸν δεῦτερον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Οἱ δὲ Μιλήσιοι τὸν ἐνταφίασαν μεγαλοπρεπῶς.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΔΗΣ

ΣΟΛΩΝ.

Ἐγεννήθη τὸ γ'. ἔτος τῆς 35 Ὀλυμπιάδος (π. Χ. 635), ἔγινεν ἑπαρχὸς τῶν Ἀθηνῶν τὸ γ'. ἔτος τῆς 45 Ὀλυμπιάδος (π. Χ. 598); καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς 55 εἰς ἐλικίαν ἐβδομήκοντα ἑπτὰ ἐτῶν (π. Χ. 560).

ΣΟΛΩΝ ὁ ἐξ Ἀθηνῶν καταγόμενος, ἔγεννήθη εἰς τὴν Σαλαμίνα τὴν 35 Ὀλυμπιάδα. Ἐξηκεστίδης ὁ πατὴρ τοῦ ἔγενναλογοῦτο ἀπὸ τὸν βασιλέα Κόδρον, καὶ ἡ μήτηρ τοῦ ἦτον ἐξαδελφὴ τῆς μητρὸς τοῦ Πεισιστράτου. Νέος ὢν ἔτι περιηγήθη τὴν Αἴγυπτον, οὔσαν τότε τὸ θέατρον τῶν σοφῶν. Ἄφου δὲ ἐδιδάχθη τὰ περὶ τοῦ διοργανισμοῦ τῆς κυβερνήσεως, τοὺς νόμους καὶ τὰ τοπικὰ ἔθιμα, ἐπέστρεψεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου διὰ τὰς σπανίας ἀρετάς του καὶ τὴν ὑψηλὴν γέννησίν του κατέλαβε τὰς σημαντικωτέρας πολιτικὰς θέσεις.

Ὁ Σόλων ἦτον ἄνθρωπος μεγάλης σοφίας, ἠνωμένης μετὰ πολλὴν ἀνδρίαν, σταθερότητα καὶ εὐλικρίνειαν. Ἦτον ἐξαίρετος ῥήτωρ, ποιητὴς, νομοθέτης, καλὸς μαχητὴς, ἄκρως ζηλωτὴς καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος του, καὶ ὀλίγον καταγινόμενος πρὸς ὑψωσιν τῆς οἰκογενείας του. Δὲν ἐπροσηλώθη εἰς κἀνένα διδάσκαλον καθὼς καὶ ὁ Θαλῆς. Ἀμελοῦσε τὴν γνώρισιν τῶν φυσικῶν αἰτιῶν καὶ κατεγίνετο ὅλως εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν. Τούτου εἶναι τὸ ὡραῖον τοῦτο γνωμικόν· Πᾶν μέτρον ἄριστον.

Ἐκ τῆς μεγάλης φήμης τοῦ Θάλητος παρακινηθεὶς ὁ Σόλων ἐπλευσεν εἰς Μίλητον πρὸς συνέντευξίν του. Ἄφου δὲ κάμποσον συνωμίλησε μετὰ τὸν φιλόσοφον τοῦτον, ὦ

Θαλῆ, τοῦ λέγει ὁ Σόλων, θαυμάζω πῶς νὰ μὴ θελήσης ποτὲ νὰ ὑπανδρευθῆς· ἤθελες ἔχει παιδιά καὶ ἤθελες λαμβάνει εὐχαρίστησιν ἀνατρέφων αὐτά. Ὁ Θαλῆς δὲν ἀπεκρίθη τότε τίποτε. Μετὰ τινος δὲ ἡμέρας ἐρμήνευσεν ἓνα ἄνθρωπον νὰ ὑποκριθῆ ὅτι εἶναι ξένος, καὶ ἦλθε πρὸς ἐπίσκεψίν των. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἤρχισε νὰ διηγῆται ὅσα ὁ Θαλῆς τὸν παρήγγειλε, λέγων ὅτι εἶναι νεοφερμένος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Λοιπὸν, εἶπεν ὁ Σόλων, τί νέα ἔχεις; Τίποτε, ἀπεκρίθη ὁ ξένος, παρὰ τὸν θάνατον νέου τινὸς Ἀθηναίου, τοῦ ὁποίου τὴν ἐπικήδιον πομπὴν ἐσυνώδευεν ὅλη ἡ πόλις, διότι ἦτον ἐπιφανοῦς καταστάσεως, καὶ υἱὸς ἀνδρὸς ἀπ' ὅλον τὸν λαὸν ὑπερτιμωμένου. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἐπρόσθεσεν ὁ ξένος, εὐρίσκεται ἔξω τῆς πατρίδος του πρὸ καιροῦ. Οἱ φίλοι του ἀπεφάσισαν νὰ τροπολογήσουν τὴν ἀγγελίαν ταύτην διὰ νὰ ἐμποδίσουν ὥστε νὰ μὴν ἀποθάνῃ ἐκ τῆς θλίψεως. Ὡ πάτερ δυστυχῆ, ἐφώνησεν ὁ Σόλων· καὶ πῶς ὀνομάζεται; Ἦκουσα τὸ ὄνομά του, ἀπεκρίθη ὁ ξένος, πλὴν δὲν τὸ ἐνθυμοῦμαι· ἤξεύρω ὅμως, ὅτι ὅλος ὁ κόσμος τὸν ἔλεγε μεγάλης σοφίας ἄνθρωπον. Ὁ δὲ Σόλων, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνησυχία ἠῤῥξανε πᾶσαν στιγμὴν, ἐφάνη κατατεταραγμένος, καὶ μὴ δυνάμενος ἐπὶ πλέον νὰ ὑπομείνῃ τὸν ἠρώτησεν, ἂν ἐλέγετο Σόλων. Ὁ ξένος τότε ἀπεκρίθη ὀρμητικῶς· ναί, ναί, αὐτὸς εἶναι. Ἡ ἀπόκρισις αὕτη ἔκαμε τόσην ζωηράν καὶ καυστικὴν ἐντύπωσιν εἰς τὸν Σόλωνα, ὥστε ἤρχισε νὰ σχίζῃ τὰ φορέματά του, νὰ τίλλῃ τὰ μαλλία του καὶ νὰ τύπτῃ τὴν κεφαλὴν· καὶ τέλος δὲν ἐγκρατεύετο ἀπὸ κᾶνέν των ὅσα συνηθίζουν νὰ κάμνουν καὶ νὰ λέγουν οἱ τεθλιμμένοι. Διατί κλαίεις καὶ βασανίζεσαι τόσον, τοῦ εἶπεν ὁ Θαλῆς, διὰ συμβεβηκὸς τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ διορθωθῆ μ' ὅλα τοῦ κόσμου τὰ δάκρυα; Ἄχ! ἀπεκρίθη ὁ Σόλων, δι' αὐτὸ

· τούτο κλαίω κ' ἐγώ· λυποῦμαι ὅτι τὸ κακὸν δὲν ἐπιδέχεται
θεραπείαν. Τελευταῖον ὁ Θαλῆς ἤρχισε νὰ γελᾷ διὰ τὰ
διάφορα κινήματα τοῦ Σόλωνος. Ὡς Σόλων φίλε μου, τοῦ
λέγει τότε, ἰδοὺ τί μὲ φοβίζει νὰ ὑπανδρευθῶ· φοβοῦμαι
τὸν ἐκ τούτου ζυγόν, καὶ γνωρίζω ἀπὸ τὴν λύπην τοῦ σο-
φωτέρου ἀνδρός, ὅτι καὶ ἡ πλέον γεννία καρδία δὲν εἰμ-
πορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὰς θλίψεις τὰς γεννωμένας ἀπὸ τὴν φι-
λοστοργίαν καὶ τὴν διὰ τὰ τέκνα ἐπιμέλειαν. Μὴ τινάτ-
τεσαι περισσότερον· ὅ,τι σὲ εἶπαν δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ
μῦθος πρὸς εὐχαρίστας πεπλασμένος.

· Σκληρὸς πόλεμος θιήρκει πολὺν καιρὸν μεταξὺ Ἀθηναίων
καὶ Μεγαρέων περὶ τῆς νήσου Σαλαμίνας. Τέλος δὲ μετὰ
πολλὰς ἐκατέρωθεν σφαγὰς, οἱ Ἀθηναῖοι οἳ τινες εἶχαν ἤδη
ἐκπέσει, ἀπληδημένοι νὰ χύνουν τοσοῦτον αἷμα ἐδιώρισαν
ποινήν κεφαλικὴν ἐναντίον ἐκείνου, ὅς τις πρῶτος ἤθελε
τολμήσει νὰ προτείνῃ πόλεμον εἰς ἀνάκτησιν τῆς Σαλαμίνας
τὴν ὁποίαν διακατεῖχον οἱ Μεγαρεῖς. Ὁ δὲ Σόλων φοβού-
μενος μὴ προξενηθῆ βλάβη εἰς τὸν ἑαυτὸν του ἐὰν ὠμι-
λοῦσε, καὶ, ἂν ἐσιωποῦσεν, ἡ σιωπὴ του μὴ σταθῆ ἐπιζή-
μιος εἰς τὴν πατρίδα του, ἀπεφάσισε νὰ προσποιηθῆ τὸν
παράφρονα, διὰ νὰ δύναται, μ' αὐτὴν τὴν πρόφασιν, νὰ εἶπῃ
καὶ νὰ κάμῃ ἀτιμωρήτως ὅ,τι ἤθελεν. Ἐνήργησε νὰ δια-
δοθῆ λόγος καθ' ὅλην τὴν πόλιν ὅτι ἐφρενοβλάφθη. Ἀφοῦ
δὲ ἐσύνθεσε στίχους τινὰς ἐλεγείους, καὶ ἀπεμνημόνευσε
αὐτοῦς, ἐξῆλθε τῆς οἰκίας του μὲ καταξοσχιμένον χωρι-
κὸν ἔνδυμα, μὲ σχοινίον δεμένος ἀπὸ τὸν λαιμὸν καὶ μὲ
κάλυμμα κατερρύπωμένον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ὅλος ὁ λαὸς
ἐσυνάχθη περὶ αὐτόν. Ὁ δὲ Σόλων ἀναβάς ἐπὶ τοῦ βήμα-
τος διεξῆλθε στίχους παρὰ τὴν συνήθειάν του. Εἶθε, ἐφώ-
ναζε, νὰ μὴν ἦσαν πατρίς μου αἱ Ἀθῆναι! ἄχ! ἤθελα νὰ

εἶμ.κ. γεννημένος, εἰς τὴν Φολέγανδρον, εἰς τὴν Σίκκινον, ἢ εἰς τύπον, ἔτι φρικωδέστερον καὶ βαρβαρικώτερον· τοῦλάχιστον δὲν ἤθελα λυπεῖσθαι βλέπων ἐμυτὴν δακτυλοδεικτούμενον καὶ ἀκούων νὰ λέγουν· ἰδοὺ ἓνας Ἀθηναῖος, ὃς τις ἐσώθη αἰσχροῶς ἀπὸ τὴν Σαλαμῖνα. Ἄς σπεύσωμεν προθύμως εἰς ἐξάλειψιν τοῦ ὀνειδίου, τὸ ὁποῖον ἐλάβαμεν, καὶ ἄς ἀνακτήσωμεν τὴν πολυπόθητον ἡμῶν γῆν, τὴν ὁποίαν οἱ ἐχθροὶ μας κατακρατοῦν οὕτως ἀδίκως. Οἱ λόγοι οὗτοι ἔκαμαν τὸσαύτην ἐντύπωσιν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν Ἀθηναίων, ὥστε ἀμέσως ἠκύρωσαν τὸ εἰρημένον διάταγμα, ἔλαβον εἰς χεῖρας τὰ ὄπλα, καὶ ἀπεράσισαν πόλεμον κατὰ τῶν Μεγαρέων. Ἐκλέχθη δὲ ὁ Σόλων διὰ νὰ ὀδηγήσῃ τὰ στρατεύματα ἐπέβη μὲ τούς ἀνθρώπους του εἰς πολλὰ ἀλιέων πλοιάρια, ἔχων δὲ κατόπιν αὐτοῦ τριήρη τινὰ τριάκοντα ἑξ κωπίων προσωρμίσθη πλησίον τῆς Σαλαμῖνος. Οἱ δὲ Μεγαρεῖς, οἵτινες ἦσαν εἰς τὴν πόλιν, ἐξ ὑπονοίας περιέτρεχον ἔνοπλοι ἀτάκτως, κ' ἐπεμψαν ἐν τῶν πλοίων των διὰ νὰ παρατηρήσῃ τί ἠκολούθει. Τὸ πλοῖον τοῦτο ἐλθὼν πλησιέστατα ἐσυλλήφθη ἀπὸ τὴν Σόλωνα. ὃς τις, δέσας τοὺς εἰς αὐτὸ Μεγαρεῖς, ἐπέβησεν ἀντ' αὐτῶν τοὺς γενναϊότερους μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων, διορίσας αὐτοὺς νὰ διευθυνθῶσι μὲν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, πλην φυλαττόμενοι ὅσον τὸ δυνατόν μὴ φανερωθῶσιν. Αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς λοιπούς καὶ ἀποβάς εἰς ἄλλο μέρος ὑπῆγεν εἰς συνάντησιν τῶν Μεγαρέων στρατοπεδευμένων ὄντων· ἐνῶ δὲ μὲ τούτους ἐμάχετο, οἱ σταλθέντες διὰ τοῦ πλοίου ἔφθασαν εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν ἐκυρίευσαν. Ὁ δὲ Σόλων, ἀφοῦ ἐξηφάνισε τοὺς Μεγαρεῖς, ἔστειλε δίχως λύτρα ὅλους τοὺς ζωγρηθέντας εἰς τὴν μάχην, καὶ ἤγειρε ναὸν εἰς τιμὴν τοῦ Ἄρως εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ὅπου ἐκέρδησε τὴν νίκην. Ματαίως οἱ Με-

γάρεις μετὰ καιρὸν ἐζήτουν πεισματωδῶς ἢ ἀναλάβουν
 τὴν Σαλαμίνα. οἳ τινες καὶ δὲν ἔπαυσαν μέχρις οὗτου ὁμο-
 φώνως καὶ τὰ δύο μέρη ἐδιώρισαν αἰρετοκριτὰς τοὺς Λα-
 κεδαιμονίους. Ὁ Σόλων ἀπέδειξαν ἔμπροσθεν τῶν ἐκ Σπάρ-
 τῆς ἀπέσταλμένων, ὅτι ὁ Φιλαῖος καὶ Εὐρυσάκης, υἱοὶ τοῦ
 Αἰάντος βασιλέως τῆς Σαλαμῖνος, ἐλθόντες νὰ κατοικήσουν
 εἰς τὰς Ἀθήνας ἔδωσαν τὴν νῆσον ταύτην εἰς τὴν πόλιν ἐπι-
 συμφωνίᾳ νὰ τοὺς πολιτογράψωσιν Ἀθηναίους. Ἀνοίξας δὲ
 καὶ πολλοὺς τάφους ἔδειξεν ὅτι οἱ Σαλαμῖνιοὶ ἔστρεφον τὸ
 πρόσωπον τῶν τεθνήκόντων πρὸς τὸ ἴδιον μέρος μὲ τοὺς
 Ἀθηναίους, ἐνῶ οἱ Μεγαρεῖς τὸ ἐγύριζον ἀπὸ τὸ ἀντίθετον
 καὶ ὅτι τέλος πάντων ἐχάραττον ἐπὶ τοῦ μνήματος τὸ ὄ-
 νομα τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀποθανόντος, τὸ ὁποῖον ἦτον ἰδι-
 αίτερον εἰς μόνους τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Μεγαρεῖς ὅμως δὲν
 ἤργησαν ἐπὶ πολὺ νὰ τοὺς ἐδικηθῶσι καθότι αἱ διαφοραὶ,
 αἱ ὁποῖαι πολὺν καιρὸν διέτρεχον μεταξὺ τῶν ἀπογόνων τοῦ
 Κύλωνος καὶ τῶν τοῦ Μεγακλέους, κτύξήθησαν εἰς τοιοῦτον
 βαθμὸν, ὥστε ὀλίγον ἔλειψε νὰ φέρουν τὸν παντελῆ ὄλε-
 θρον τῆς πόλεως. Ὁ Κύλων ἐσκόπευε ποτὲ νὰ κατασταθῇ
 κυριάρχης τῶν Ἀθηνῶν ἀνακαλυφθείσης ὅμως τῆς συνωμο-
 σίας του, ἐβανατώθη μὲ πολλοὺς ἄλλους συνωμότας· οἱ δὲ
 δυνκθέντες νὰ διαφύγωσιν ἐσιώθησαν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθη-
 νᾶς. Ὁ δὲ Μεγακλῆς ἄρχων τότε ὢν, μὲ τοὺς κολακευτι-
 κὰς λόγους του, κατέπεισε αὐτοὺς νὰ ἔλθουν καὶ παρυσια-
 σθῶσιν ἔμπροσθεν τῶν δικαστῶν· καὶ, διὰ νὰ μὴ χάσουν
 τὸ αὐλὸν των ἐκράτει διὰ τῆς μιᾶς ἄκρας νῆμα δεμένον
 διὰ τῆς ἄλλης εἰς τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς. Τὸ νῆμα δὲ
 τυῦτο ἐκόπη, ἐνῶ κατέβαιναν ἀπὸ τὸν ναὸν, καὶ ὁ Μεγα-
 κλῆς εἶπεν ὅτι μὲ τοῦτο ἐσήμαινεν ἡ θεὰ τὴν εἰς αὐτοὺς
 ἀρνησιν τῆς ὑπερασπίσεώς της. Πολλοὶ εἰς αὐτῶν ἐλιθοβό-

λήθησαν ἀμέσως ἀπὸ τὸν λαόν, οἱ δὲ ἄλλοι μολνότε κατ-
έφυγον εἰς τοὺς βωμούς, ἐφρονεύθησαν σχεδὸν ὅλοι χωρὶς
σέβας. Οἱ διασωθέντες ὀλίγοι ἀνέλαβον τὴν ἐλευθερίαν των
διὰ τῆς μεσιτείας τῶν γυναικῶν τῶν ἀρχόντων.

Ἡ ἄδοξος αὕτη πράξις κατέστησεν ἔκτοτε μισητοὺς εἰς
τὸν λαὸν τοὺς ἀρχοντας καὶ τοὺς ἀπογόνους των, καὶ ἡ
μεταξὺ τῶν δύο μερῶν ἔχθρα καθ' ἡμέραν ἀναπτεν ἐπὶ
μᾶλλον, ὥστε ὁ Σόλων, βλέπων τὴν διχόνοιαν ταύτην καὶ
τοὺς ἀπογόνους τοῦ Κύλωνος δυνατωτάτους ἤδη, καὶ φο-
βούμενος τὴν ἐκ τούτου φθορὰν ὅλης τῆς πόλεως, κατέπει-
σεν ἀμφοτέρους νὰ διορίσουν κριτὰς πρὸς ἀποπεράτωσιν
τῶν διαφορῶν των, οἳ τινες καὶ ἐδικαίωσαν τοὺς Κυλω-
νίους. Ὅλοι οἱ Μεγακλείδαι ἐξωρίσθησαν· τὰ δὲ ὄστα τῶν
ἀποθανόντων ἐξεχώθησαν κ' ἐρρίφθησαν ἔξω τῶν πρᾶστειῶν
τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ Μεγαρεῖς λοιπὸν εὐρόντες καιρὸν ἀξιό-
λογον δι' αὐτοὺς ὁπότεν αἱ διχαστασίαι ἦσαν εἰς μέγιστον
βρασμὸν, ἔλαβον τὰ ὄπλα καὶ ἀνέκτησαν τὴν Σαλαμίνα.

Μόλις κατέπαυσεν ἡ στάσις αὕτη καὶ ἀναφέρεται ἄλλη,
τὰ ἐπακόλουθα τῆς ὁποίας δὲν ἤθελον εἶσθαι ὀλιγώτερον
κινδυνώδη· διότι οἱ πτωχοὶ ἦσαν καταχρεωμένοι, ὥστε
κατεδικάζοντο καθημερινῶς ὡς ὑπόδουλοι εἰς τοὺς δανει-
στάς των, οἳ τινες τοὺς καθυπέβχλλον εἰς κόπους, ἢ τοὺς ἐ-
πώλουν κατ' ἀρέσκειαν. Μερικοὶ ἐκ τοῦ ὄχλου συνελ-
θόντες ἀπεφάσισαν νὰ ἐκλέξουν ἓνα ἀρχηγὸν δυνάμενον νὰ
ἐμποδίσῃ εἰς τὸ ἐξῆς τὴν τοιαύτην ὑποδούλωσιν γινομέ-
νην διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς εἰς πᾶν ῥητὴν προθεσμίαν ἀπο-
τίσεως τῶν χρεῶν, καὶ διὰ νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς ἀρχοντας
νὰ διαμοιράσουν ἐξ ἴσου ὅλων τὰ ὑπάρχοντα κατὰ τὸ πα-
ράδειγμα τοῦ Λυκούργου. Αἱ ταραχαὶ ἦσαν τόσον μεγάλαι
καὶ οἱ ἐπαναστατημένοι τοσοῦτον ἐνθουσιασμένοι, ὥστε μέ-

σον θεραπευτικὸν διὰ τὰ καταπαύσων δὲν εὐρίσκετο. Ὁ
 Σόλων ἐψηφίσθη, συγκαταθέσει καὶ τῶν δύο μερῶν, διὰ
 τὰ τοὺς διαλλάξει. Κατ' ἀρχὰς ἔλαβε πολλὴν δυσκολίαν τὰ
 δεχθῆ ἐπιχείρημα τόσον δυσχερὲς, καὶ δὲν τὸν κατέπεισεν
 ἄλλα εἰμὴ ὁ πόθος τοῦ τὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα του. Τοῦ
 ἤκουσαν δὲ ποτὲ τὰ λέγει, ὅτι ἡ ἰσότης μόνη ἐμποδίζει
 πᾶσαν ἔριδα. Καθεὶς ἐξήγει κατὰ τὸ συμφέρον του τὴν
 γνώμην ταύτην· οἱ μὲν πτωχοὶ νομίζοντες ὅτι ἠθέλεν ἐξι-
 στήσει ἔθλους, οἱ δὲ πλούσιοι φανταζόμενοι ἐξ ἐνχυντίας, ὅτι
 ἐσπόπει τὰ διαθέσει τὰ πάντα κατὰ τὸ γένος καὶ ἀξιο-
 πρέπειαν τῶν ὑποκειμένων. Τοῦτο κατέστησεν αὐτὸν τόσον
 ἀρεστὸν καὶ εἰς ἑκατέρους, ὥστε τὸν ἠνάγκασαν τὰ δε-
 χθῆ τὴν κυριαρχίαν. Καὶ εἰ μὴ λαβόντες μέρος εἰς τ'
 ἀνακατώματα ταῦτα, μὴ γινώσκοντες ἄλλην καλῆτέραν
 θεραπείαν διὰ τὰ καθησυχάσων αἱ φατρίαι, συγκατένευσαν
 ἐκρουσίως τὰ ἦναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πλέον καλοκάγαθου
 ἀνδρός καὶ σαφωτέρου ἀπάσης τῆς γῆς. Ὁ Σόλων ὅμως
 δὲν ἐπειθετο κατ' οὐδένα τρόπον, καὶ ἐδήλωσε μετὰ παρ-
 ῥησίας, ὅτι ποτὲ δὲν θέλει συγκατανεύσει. Οἱ ἄριστοι τῶν
 φίλων του τὸν ἐμέμνοντο· εἰς εὐήθεις, τὸν ἔλεγαν, ἀπο-
 ποιούμενος μοναρχίαν, ἀφορμῇ τοῦ ματαίου ὀνόματος τοῦ
 τυράννου, τὴν ὁποίαν ἀκολούθως θέλεις κατέχει νομιμῶτα!
 Ὁ Τυνηώνδας δὲν ἀνηγαρεύθη ποτὲ βασιλεὺς τῆς Εὐβοίας,
 καὶ ὁ Πιπτακὸς δὲν βασιλεύει τώρα εἰς τὴν Μιτυλήνην;
 Ὁ Σόλων μολαταῦτα δὲν ἐκάμφθη ἀπὸ τοὺς λόγους τού-
 τους. Ἡ νόμιμος, τοὺς ἀπεκρίθη, ἡγεμονία καὶ τυραννία
 εἶναι, τῇ ἀληθείᾳ, ἀξιώματα περικαλλῆ· πλὴν περιστάν-
 ται πανταχόθεν κρημνοὶ, καὶ ἐξοδος δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν,
 ὅς τις μίαν φορὰν ἐμβῆ εἰς αὐτά. Ἐστάθη δὲ ἀδύνατον τὰ
 πεισθῆ εἰς τὸ τὰ δεχθῆ τὸ προβαλλόμενον τοῦτο· καὶ οἱ

φίλοι του τὸν ὑπελάμβανον ἀνόητον. Αὐτὸς δὲ κατέγεινεν ἐνθέρμως νὰ καταπαύσῃ τὰς ταραχὰς τῆς πόλεως ἠκύρωσεν ἐκ τελείου ὅλα τὰ παλαιὰ χρέη, χωρὶς κανεὶς νὰ δύναται νὰ ζητήσῃ τίποτε ἀπὸ τοὺς χρεωφειλέτας του· καὶ, διὰ νὰ δείξῃ παράδειγμα εἰς ὅλους, ἀφῆκεν ἑπτὰ τάλαντα, τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ ἐπανέλθουν εἰς αὐτὸν κατὰ διαδοχὴν ἀπὸ τὸν πικτέρα του. ἠκύρωσε πρὸς τούτοις καὶ ὅσα εἰς τὸ ἐξῆς ἤθελον γίνεσθαι μετὰ ὑπεξουσιότητα σώματος· καὶ τοῦτο, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ εἰς τὸ μέλλον ἀτοπίαν, ἢ ὅποια ἐγένον ἀφορμὴ ὄλων τῶν ταραχῶν. Καὶ τὰ δύο μέρη κατὰ πρῶτον ἐδυσκαρестήθησαν ὄχι ὀλίγον διὰ τὴν κρίσιν ταύτην οἱ μὲν πλούσιοι, διότι ἔχον τὰ χρήματά των, οἱ δὲ πτωχοὶ, διότι δὲν διεμοίρασεν ἐξ ἴσου τὰς περιουσίας. Μετὰ ταῦτα ὁμοῦς ἐπληροφορήθησαν ἐκάτερα τὰ μέρη τὸ ὠφέλιμον τῶν διαταγμάτων τοῦ Σόλωνος, ὥστε τὸν ἔκλεξαν πάλιν ἐκ νέου νὰ καθισυχάσῃ τὰς ἐκ τριῶν ἄλλων φρατριῶν ταραχὰς, αἱ ὅποια ἐμέριζαν τὰς Ἀθήνας, καὶ τοῦ ἔδοσαν ἐξουσίαν νὰ μεταρρυθμίσῃ τοὺς νόμους κατὰ τὴν γνώμην του, καὶ νὰ συστήσῃ ὁποῖον πολίτευμα τοῦ ἤρεσκε.

Οἱ μὲν ὄρεινοὶ ἤθελαν τὸν δῆμον πάντῃ κύριον τῶν ὑποθέσεων· οἱ δὲ πεδινοὶ τοὺς ἐγκρίτους τῶν πολιτῶν, καὶ οἱ θαλασσινοὶ, νὰ ἐξαιρηθοῦν οἱ ἄρχοντες καὶ ἀπὸ τὴν μίαν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν. Ὁ Σόλων, τὸν ὁποῖον ἔκλεξαν πληρεξούσιον διαιτητὴν, ἤρχισε νὰ καταργῆ ὅλους τοῦ προκατόχου του Δράκοντος τοὺς νόμους διὰ τὴν ὑπερεβάλλουσαν αὐτῶν ἀστυρότητα. Τὰ παραμικρότερα ἐγκλήματα ἐτιμωροῦντο, καθὼς καὶ τὰ πλέον φρικαλέα, μετὰ θάνατον. Ὁ ἀργός, ὁ κλέψας καρπούς ἢ χόρτα δὲν ὑπέκειτο εἰς ὀλιγώτερον κίνδυνον ἀπὸ τὸν ἱερόσυλον, φονέα, ἢ καὶ ἄλλον μεγαλήτερον κακοῦργον. Τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ

εἶπωσιν ὅτι οἱ νόμοι τοῦ ἦσαν αἰμχτόγραπτοι. Ἐρωτηθεὶς ὁ Δράκων, διατί ἐδιώρισε θάνατον εἰς κάθε χωρὶς ἐξαίρεσιν εἶδος ἐγκλήματος, ἀπεκρίθη· διότι τὰ μὲν μικρὰ εἶναι ἄξια τῆς ποινῆς ταύτης, διὰ δὲ τὰ μεγάλα δὲν εὐρίσκω βαρυτέραν τιμωρίαν.

Ὁ Σόλων ἐδιαίρεσε τοὺς πολίτας εἰς τρεῖς διαφορετικὰς τάξεις κατὰ τὰ κτήματα τὰ ὅποια εἰς ἕκαστος εἶχε τότε (α). Ἐκαμε δὲ μετόχους τῶν δημοσίων πραγμάτων ὅλον τὸν λαόν, πλην τῶν ἀποχειροβίων, οἵτινες ἀπεκλείοντο τῶν πολιτικῶν, καὶ δὲν ἔχαιρον τὰ ἴδια μὲ τοὺς ἄλλους πρόνομοι.

Ἐνομοθέτησε. Νὰ ἐκλέγωνται οἱ πρότιστοι τῶν ἀρχόντων ἐκ τῶν πολιτῶν τῆς πρώτης τάξεως.

Νὰ στηλιτεύεται ὅς τις δὲν μεθέξει εἰς στάσιν τινά (β).

Ἄν ὁ ἀνὴρ πλουσίας τινὸς κληρονόμου εὐρίσκετο ἄγονος

(α) Ὁ Πλούταρχος ἐν βιβλίῳ Σόλωνος ἀναφέρει τέσσαρες τάξεις πολιτῶν εἰς Ἀθήνας, ὀνομάζων τοὺς μὲν τῆς πρώτης τάξεως Πεντακοσιομέδιδιμοι, ὅτους εἶχον εἰσόδημα πεντακόσια μέτρα καρπῶν· τοὺς δὲ τῆς δευτέρας, ἑκπύδα τρέφοντα, ὅσους ἔτριφον ἵππον καὶ ἕκαμον καὶ τριακόσια μέτρα· τοὺς δὲ τῆς τρίτης, Ζευγίτας, ἔχοντας εἰσόδημα διακόσια μέτρα· τοὺς δὲ τῆς τετάρτης, Θήτας, τοὺς ὁποίους μόνους ἐπιστέρησε μὲν ὁ Σόλων πάσης ἀρχῆς, παρεχώρηται ἡμῶς εἰς αὐτοὺς τὴν ψηφηφορίαν εἰς τὰς δημοσίας συναλεύσεις καὶ εἰς τὰ δικαστήρια. Σ. Μ.

(β) Διὰ τοῦ παραδόξου τούτου νόμου ὁ Σόλων ἐθέλησε νὰ βιάσῃ τοὺς μὲν συνετοὺς καὶ ἐναρέτους ἀνδρας τῆς πολιτείας, εἰς περιστάσιν σκαιάσεως, νὰ μὴν ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τὰ πράγματα, ἀλλὰ νὰ συνεργῶσι διὰ τῆς φρονήσεώς των εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν δημοσίων ὑποθέσεων· τοὺς δὲ ἔχοντας ἐν ἀσφαλείᾳ τὴν περιουσίαν των νὰ μὴν ᾔνοι ἀδιάφοροι ἢ ἀπαθεῖς ὡς πρὸς τὰ κοινά. Ἐπειτα, οἱ τελευταῖοι οὗτοι, μὴν ὄντες ἠναγκασμένοι νὰ προτιμῶσι τὴν μίαν πατρίαν ἀντὶ τῆς ἄλλης πρὸς ἐξυπαλλήτιν τάχα τῶν συμφερόντων των, ἤθελον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, προστίθεσθαι εἰς τοὺς συνετωτέρους καὶ δικαιοτέρους· ὅθιν τὰ πράγματα ἤθελον καθίστασθαι βελτιώτερα καὶ δικαιοτέρα. Σ. Μ.

ἡ γυνή του ἐδύνατο νὰ συνέλθῃ μὲ ὅποιον εὐχαριστεῖτο ἐκ τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν τοῦ ἀνδρός της.

Αἱ γυναῖκες νὰ μὴ φέρουν προῖκα εἰς τοὺς συζύγους των παρὰ τρεῖς ἱματισμοὺς καὶ ὀλιγότιμά τινα ἔπιπλα.

Ἐδύνατο νὰ φονεύσῃ τις ἀτιμωρήτως τὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ συλλαμβανόμενον μοιχόν.

Ἐμετρίασε τὰ ἐξόδα τῶν γυναικῶν, καὶ κατήργησε πολλὰς συνειθισμένας εἰς αὐτὰς τελετάς.

Ἀπηγόρευσε τὸ κακολογεῖν τοὺς ἀποθαμμένους.

Ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς ἀτέκνους νὰ κατασταίνουσι ὁποῖους ἤθελαν κληρονόμους, ἂν μόνον εἶχαν σώας τὰς φρένας των καθ' ἣν ὥραν ἐγίνετο ἡ διαθήκη των.

Ὅποιος κατασκορπίσει τὸ ἔχειν του νὰ στηλιτεύεται καὶ νὰ ἐκπίπτῃ ἀπὸ κάθε του προνόμιον παρομοίως καὶ ὅστις δὲν γηροκομεῖ τοὺς γονεῖς του. Ὁ υἱὸς δὲν ἦτον ὑπόχρεως νὰ τρέφῃ τὸν πατέρα του, ἂν δὲν τὸν ἐμάνθανε, νέον ὄντα, βιομηχανίαν τινά.

Κάνεις ξένος δὲν ἐδύνατο νὰ πολιτογραφῆ Ἀθηναῖος ἂν δὲν ἦτο φυγὰς διὰ πάντα ἀπὸ τὸν τόπον του, ἢ ἂν δὲν ἔρχετο ν' ἀποκατασταθῆ ἐκεῖ πανέστιος διὰ νὰ μετέλθῃ ἐπάγγελμά τι.

Ὀλιγόστευσε πολὺ τὰ κατ' ἔτος διδόμενα εἰς τοὺς ἀθλητὰς βραβεῖα.

Διέταξε ν' ἀνατρέφονται ἀπὸ τὸ κοινὸν τὰ τέκνα τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων.

Ὁ κηδεμὼν νὰ μὴ συγκατοικῇ μὲ τὴν μητέρα τῶν ὀρφανῶν, καὶ νὰ μὴ γίνετ' ἐπίτροπος ὁ πλησιέστερος συγγενής.

Πᾶσα κλοπὴ νὰ τιμωρῆται μὲ θάνατον καὶ ὅς τις ἐκβάλῃ τοῦ ἄλλου ἓνα ὀφθαλμὸν νὰ χάνῃ καὶ τοὺς δύο.

Ὅλοι τοῦ Σόλωνος αἱ νόμοι ἐχαράχθησαν ἐπὶ πινάκων.

E. J. ... K. T. II
IQANNINA 2006

οἱ δὲ βουλευταὶ συνελθόντες ὠρκίσθησαν ὅτι θέλουν τοὺς φυλάττει καὶ ὅτι θέλουν ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν ἀκριβοῦς τούτων διατήρησιν. Καὶ ὅσοι πρὸς τούτοις δὲν ἦσαν ἐπιφορτισμένοι τὴν περὶ αὐτῶν φροντίδα ὤμωσαν πανδήμως ὅτι ἂν ἀπ' αὐτοῦ κάποιος παρέβαινε τι, ἦτον ἐπόχρεως νὰ προσφέρῃ δῶρον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν ἄγαλμα χρυσοῦν ἔχον βάρος ἴσον μὲ τὸν ἑαυτὸν του. Ἐδιωρίσθησαν δὲ καὶ κριταὶ πρὸς ἑρμηνείαν τῶν νόμων ὁπόταν μεταξὺ τοῦ λαοῦ συνέβαινον ἐπὶ τούτου ἀμφισβητήσεις.

Ὁ Ἀνάχαρσις, μίαν ἡμέραν, ὁπόταν ὁ Σόλων ἐσύνητε τοὺς νόμους του, τὸν ἐπερίπαιξε διὰ τὸ ἐπιχείρημά του.

Ἦως, εἶπε, μὲ γράψιματα νομίζεις ὅτι θέλεις χαλιναγωγήσει τὰς ἀδικίας καὶ τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων; Τοιαῦτα, ἐπρόσθεσε, διατάγματα ὁμοιάζουν κυρίως μὲ ἀρχῆνης ἰφασματα, ὅπου ἄλλο παρὰ μίας δὲν ἐμπλέκεται. Οἱ ἄνθρωποι, ἀπεκρίθη ὁ Σόλων, φυλάττουν ὅσα ὁμοῦ συμφωνήσουν· καὶ ἐγὼ θέλω κάμει τοὺς νόμους μου μὲ τρόπον ὥστε ὅλοι οἱ πολῖται νὰ γινώρῃσιν ὅτι τοὺς εἶναι ὠφελιμώτερον νὰ πείθωνται εἰς αὐτοὺς παρὰ νὰ τοὺς ἀθετοῦν.

Ἐρωτηθεὶς διατί δὲν ἔθεσε νόμον κατὰ τῶν πατροκτόνων· δὲν ἐνόμισ', ἀπεκρίθη, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ τις τόσο ἀθλιος, ὥστε νὰ φονεύσῃ γονέα.

Ἐλεγε συχνάκις εἰς τοὺς φίλους του· ὅτι δὲν πρέπει ἄνθρωπος ἐβδομηκοντούτης νὰ φοβῆται πλέον τὸν θάνατον, οὔτε νὰ παραπονῆται διὰ τὰς δυστυχίας τῆς ζωῆς.

Ὅλοι οἱ αὐλικοὶ παρομοιάζουν μὲ τὰ ψηφία, τὰ ὅποια μεταχειρίζεται τις διὰ ν' ἀριθμῇ· καθότι παρασταίνουν περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἡγεμόνος.

Οἱ συχνάζοντες τοὺς ἡγεμόνας δὲν πρέπει νὰ τοὺς συμβουλεύουν τὸ εὐσφρεστότερον, ἀλλὰ τὸ ὠφελιμώτερον.